

Ray Bradbury, un autor de ciència-ficció?

quaderndelesidees.press/ray-bradbury-un-autor-de-ciencia-ficcio/

April 12, 2020

Juan Luis Barea, P1060326. Flickr, 2010.

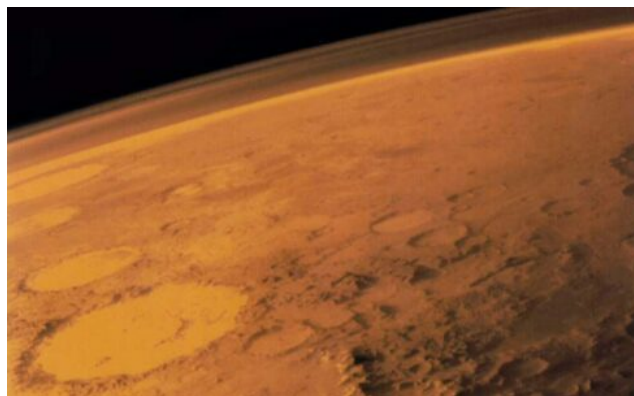
La resposta més habitual que Ray Bradbury donava quan li preguntaven per què escrivia ciència-ficció era normalment aquesta: «Jo no escric ciència-ficció. Només he fet un llibre de ciència-ficció i és *Fahrenheit 451*, que està basat en la realitat.» Això, per a un lector no avesat al gènere, d'entrada, pot sobtar una mica. I és que si hi ha una paraula que ve a la ment de la majoria de gent en parlar de Ray Bradbury és precisament aquesta, ciència-ficció. No m'atreviré a intentar fer una definició d'aquest gènere, perquè encara avui és font de llargues discussions entre els aficionats del gènere i hi podríem dedicar pàgines i pàgines sense treure'n l'aigua clara. Prefereixo tornar a citar el mestre Bradbury: «La ciència-ficció és una representació d'allò que és real. La fantasia és la representació d'allò que és irreal.» Sembla una obvietat, però ajuda a fer una diferència molt ràpida. Escriure ciència-ficció implica una voluntat d'intentar buscar una explicació racional a l'element fantàstic (el famós *nòvum*). Si no s'intenta fer això, no és ciència-ficció. És per aquest motiu que Bradbury deia que no n'escrivia. Fent una repassada a algunes de les seues obres que tenim publicades fins ara a la nostra llengua, això es pot entendre molt millor.

Comencem per l'única obra que el mateix autor afirma que és de ciència-ficció: *Fahrenheit 451* (1953, traduïda al català per Jaume Subirana). En aquesta obra, a banda dels famosos bombers que cremen llibres i la resta d'elements dictatorials (que suposen una evolució social perfectament versemblant), hi trobem una sèrie d'invents que són del tot racionals com ara la televisió mural, els cotxes a reacció o el Llebre, el terrible gos mecànic. Fins aquí, el fet que ens trobem davant d'una obra de ciència-ficció és ben evident i no hi hauria d'haver cap mena de discussió.

Al costat oposat, hi trobem *Un cementiri de llunàtics* (1990, traduïda per Martí Sales), que malgrat contenir elements sobrenaturals, després es revela que en realitat són un engany i tot s'explica de manera completament racional, sense cap element fantàstic. El

crític Todorov l'emmarcaria dins el subgènere de l'estrany, perquè Bradbury juga amb els elements típics de la literatura fantàstica per fer una història que al final resulta ser realista. De moment, la diferenciació sembla ben clara.

Tanmateix, la cosa es complica quan passem a parlar de *Les cròniques marcianes* (1950, traduïda per Quim Monzó), una altra de les seues obres més conegudes. Aparentment no hi hauria d'haver dubte que és un llibre de ciència-ficció, perquè hi ha objectes versemblants com coets, vestits espacials o viatges al planeta vermell, elements clarament atribuïts a aquest gènere. Tanmateix, també hi trobem altres elements no tan racionals. Per exemple, Mart es presenta com un planeta desèrtic, amb ciutats derruïdes i uns habitants fantasmagòrics on els humans poden respirar sense la necessitat de bombones d'oxigen. Es podria argumentar que tot i que els elements ara ens semblen impossibles, en la seua època es creia que podien existir. Això, tanmateix, seria una equivocació, perquè en el temps de Bradbury ja se sabia que Mart era un planeta deshabitat i irrespirable. En conseqüència, Bradbury ja va incloure aquestes imprecisions científiques i elements sobrenaturals a propòsit, com feien altres autors com Robert E. Howard o Edgar Rice Burroughs amb el subgènere que en aquell temps es coneixia com a *science fantasy*, perquè eren històries on apareixien elements més o menys científics o pseudocientífics, però que s'explicaven amb la lògica sobrenatural de les històries de fantasia i, per tant, comença a fer-se més complicat d'aclarir si ens trobem davant d'una història de ciència-ficció o fantasia.

Felipe Leo, Marte. Flickr, 2015.

Si entrem a parlar de llibres de contes com *L'home il·lustrat* (1951, traduït per Martí Sales) o *Les pomes daurades del sol* (1953, del qual tenim dues versions en català, una per Jordi Fernando i l'altra per Lluís-Anton Baulenas) trobem relats que són clarament fantasia. Per exemple, «La sirena de la boira» conté un monstre prehistòric; «La bruixa d'abril» està protagonitzat per una bruixa, i a «Els exiliats», els autors morts s'exilien a Mart fugint dels bombers que cremen els seus llibres. D'altres juguen amb els límits de la *science fantasy* i la ciència-ficció, com «Gel i foc», un relat apassionant situat en un planeta on les persones només tenen una setmana de vida; «La llarga pluja», ambientat en un planeta Venus on plou contínuament, o «El so d'un tro», una història de viatges en el temps pensats com a safaris al passat. Hi ha altres relats que podrien ser considerats de ciència-ficció pura, com «El coet», «L'home del coet» o «L'assassí», en què, malgrat que no hi ha elements sobrenaturals que distorsionin els elements

racionals de ciència-ficció, aquests elements sempre ocupen un espai secundari en la trama. D'altres contes també juguen a la frontera entre el fantàstic i l'estrany, com «El drac», en què uns cavallers s'enfronten a un drac que al final resulta ser una locomotora, o «La màquina voladora», en què un inventor xinès de fa molts segles inventa una màquina amb la qual pot volar. Finalment, fins i tot n'hi ha alguns que són totalment realistes, com «La peça de fruita del fons del bol», en què s'explica la història d'un assassinat, o «The meadow», on un vigilant d'uns platós de cinema vol evitar que es destrueixin uns decorats.

Amb tot plegat, podem veure que al llarg de la seua obra Bradbury juga amb tots els espectres dels gèneres fantàstics, des de la ciència-ficció més pura fins a l'estrany. Per tant, malgrat que alguns dels seus relats es poden considerar ciència-ficció, dir que és un autor de ciència-ficció no seria el terme més precís. Segurament, per no equivocar-nos, seria més correcte parlar d'un autor de gèneres fantàstics. De totes maneres, aquests elements fantàstics sempre acaben sent simplement una part de l'escenari, una excusa per parlar de temes universals com ara la solitud, la por, l'amistat o l'amor, una proposta que res té a envejar a obres purament realistes o costumistes. Algunes obres de ciència-ficció, llegides avui dia, es noten desfasades i envellides pel pas dels anys i el progrés tecnològic i social. L'elecció temàtica i d'estil de Bradbury, en canvi, en ple 2020 (any del centenari del seu naixement) continua colpint lectors d'arreu del món i, sigui o no ciència-ficció el que va escriure, les seues històries han esdevingut al·legories completament atemporals de l'essència humana, que l'han convertit en un clàssic indiscutible.

Edgar Cotes i Argelich

Edgar Cotes i Argelich

Edgar Cotes. Traductor, corrector i editor de subtítols a TV3. Com a escriptor, ha publicat el llibre de microcontes fantàstics *Els híbrids minvants* i els seus contes han aparegut en diverses antologies. Escriu articles sobre el gènere fantàstic a *El Biblionauta* i a *La Lectora*.

